

Tárgytematika / Course Description

A történelem segédtudományai, forráselemzés

AKLB_BHTM141

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Varga Balázs

Félév / Semester: 2024/25/1

Beszámolási forma /

Assesment: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 9/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A tárgy tanulása során a hallgatók sajátítsák el a korszerű történetszemléletet. Legyenek vitaképesek, problémaérzékenyek és ismerjék a történelmi kutatások módszertanát, és a forrásokat. Ahhoz, hogy a történelem forrásait kutatni lehessen, szükséges a történelmi segédtudományokkal való megismerkedés is. Fontos tehát a forrásfeldolgozás, hiszen ezek azok a kiindulópontok, amelyek hiteles támogatást nyújthatnak. A kurzus alatt a hallgatók az ókori, középkori és modernkori forráselemzésben mélyedhetnek el.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

1. A történelem fogalma, tárgya, forrásai
2. Kronológia, periodizáció
3. Genealógia
4. Historiográfia
5. Történeti földrajz
6. Levéltárak
7. Heraldika, vexillológia
8. Numizmatika
9. Epigráfia
10. Insigniológia
11. Diplomatika
12. Szfragisztika
13. Szent Korona, koronázási ékszerek
14. A magyar zászló és címer története

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Aláírás feltétele: órákon való részvétel a TVSZ szerint.

Az érdemjegy megszerzésének feltétele: egy prezentáció megtartása a megbeszéltemából, a szemeszter végén ZH

megírása.

A félév folyamán minden levelező tagozatos hallgatónak az utolsó konzultáción egy kiselőadás formájában ismertetnie kell az általa választott szemináriumi témát. /Nem felolvasásról, kiselőadásról van szó!/ Az előadó ismerje a téma szakirodalmát, az esetleges vitás kérdéseket.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

- Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Bp., Pannonica–Osiris, 2006.

- Kállay István (szerk.): A történelem segédtudományai. Bp., ELTE BTK, 1986.

AJÁNLOTT IRODALOM / RECOMMENDED MATERIAL

Ókori és középkori források feldolgozásra:

- A magyarok krónikája; Siralmas ének. Bp., Osiris, 2004.
- Anonymus: A magyarok cselekedetei – Kézai Simon: A magyarok cselekedetei. Bp., Osiris, 2004.
- A tatárjárás emlékezete. Bp., Európa, 1987.
- Bonfini, Antonio: A magyar történelem tizedei. Bp., Balassi, 1995.
- Györffy György (szerk.): István király emlékezete. Bp., Európa, 1988.
- Györffy György: László király emlékezete. Bp., Helikon, 1977.
- Hérodotosz: A görög–perzsa háború. Bp., Osiris, 2007.
- Héródianosz: A Római Birodalom története Marcus Aurelius halálától. Bp., Osiris, 2005.
- Képes Krónika. Bp., Osiris, 2004.
- Kristó Gyula: Az államalapítás korának írott forrásai. Szeged, Szegedi Középkorász Műhely, 1999.
- Kristó Gyula – Makk Ferenc (szerk.): Károly Róbert emlékezete. Bp., Európa, 1988.
- Plutarkhosz: Párhuzamos életrajzok I-II. Bp., Osiris, 2005.
- Szentek a magyar középkorból I. Árpád-kori legendák és intelmek. Bp., Osiris, 2004.
- Thuküdidész: A peloponnészoszi háború. Bp., Osiris, 1999.
- Thuróczy János: A magyarok krónikája. – Rogerius mester: Siralmas ének. Bp., Osiris, 2001.
- Werbőczy István Hármaskönyve. Bp., Farkas Lőrincz Imre, 2006.
- Xenophón történeti munkái. Bp., Osiris, 2001.

Modernkori források feldolgozásra:

- Ausch Klára: Ajándékba kaptam az életet. Egy 16 éves lány feljegyzései Auschwitzból. Kecskemét, BT-Press Könyv- és Lapkiadó Kft., 2004.
- Clinton: William Jefferson: Életem. 1-2. Budapest, Ulpius-ház Kiadó, 2004.
- Frank, Anne: Anna Frank naplója. 1942. június 12. – 1944. augusztus 1. Budapest, Park kiadó, 2003.
- Görgey Artúr: Életem és működésem Magyarországon 1848-ban és 1849-ben. 1-2. Budapest, Európa Kiadó, 1988.
- Höss, Rudolf: Auschwitz parancsnoka voltam. Rudolf Höss emlékiratai. Budapest, Jaffa Kiadó, 2017.
- Jelcin, Borisz Nyikolajevics: Az árral szemben. Önéletrajz. Budapest, Képes 7 Kiadó, 1990.
- Kállai Gyula: Életem törvénye. Budapest, Kossuth Kiadó, 1980.
- Keitel, Wilhelm: Életem. Kötelességteljesítés a bukásig. Hitler vezértábornagyának és a Wehrmacht Főparancsnoksága főnökének önvallomásai. Nagykanizsa, Canissa Kiadó, 2001.
- Lakatos Géza: Ahogy én láttam. Budapest, Európa Kiadó - História, 1992.
- Mandela, Nelson: A szabadság útján. Budapest, Anthropolis – Nyitott Könyvműhely, 2008.
- Nyiszli Miklós: Dr. Mengele boncolóorvosa voltam az auschwitzi krematóriumban. Budapest, Magvető Kiadó, 2014.
- Ratzinger, Joseph: Életutam. XVI. Benedek pápa önéletírása. 1927-1977. Budapest, Szent István Társulat, 2005.
- Szepesy László: Egy hadapród kalandjai a második világháborúban. 1942. szeptember 21. – 1945. november 3. Budapest, Éghajlat Kiadó, 2008.
- Thatcher, Margaret: Életem. Budapest, Antall József Tudásközpont, 2014.
- Trockij, Lev Davidovic: Életem. Önéletrajzi vázlat. Budapest, Kossuth Kiadó, 1989.
- Vas Zoltán: Akkori önmagunkról. Önéletírás II. Budapest, Magvető Kiadó, 1982.
- Vas Zoltán: Visszontagságos életem. Budapest, Magvető Kiadó, 1980.

Ajánlott irodalom a szemináriumra:

- Bak Borbála: Magyarország történeti topográfiája. A honfoglalástól 1950-ig. Bp., História, 1997.
- Bartoinek Emma: A magyar királykoronázások története. Bp., Akadémiai, 1987.
- Bartoniek Emma: Fejezetek a XVI–XVII. századi magyar történetírás történetéből. Bp., MTA, 1975.
- Bertényi Iván: A címertan reneszánsza. Tanulmányok. Bp., Argumentum, 2010.
- Bertényi Iván: A magyar korona története. Bp., Kossuth, 1986.
- Bertényi Iván: Kis magyar címertan. Bp., Gondolat, 1986.
- Bertényi Iván: Új magyar címertan. Bp., Maecenas, 1998.
- Bertényi Iván: Új magyar címertan. Bp., Maecenas, 1993.
- Bloch, Marc: A történész mestersége. Történetelméleti írások. Bp., Osiris, 1996.
- Bódy Zsombor – Ö. Kovács József (szerk.): Bevezetés a társadalomtörténetbe. (Hagyományok, irányzatok, módszerek.). Bp., Osiris, 2000. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_bevezetes_a_tarsadalomtortenetbe/index.html
- Breisach, Ernst: Historiográfia. Bp., Osiris, 2004.
- Collingwood, Robin G.: A történelem eszméje. Bp., Gondolat, 1987.
- Cs. Kottra Györgyi: Magyar zászlók. A honfoglalástól napjainkig. Bp., Kossuth, 2011.
- Frisnyák Sándor: Magyarország történeti földrajza. Bp., Tankönyvkiadó, 1990.
- Garami Erika: Pénztörténet. Bp., TAS KFT, 2007.
- Gunst Péter: A magyar történetírás története. Debrecen, Csokonai, 1995.
- Györffy György: Anonymus: Rejtély avagy történeti forrás. Bp., Akadémiai, 1988.
- Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I–IV. Bp., Akadémiai, 1998.

- Györffy György: Krónikáink és a magyar őstörténet. Régi kérdések – új válaszok. Bp., Balassi, 1993.
- Hahn István: Az időszámítás története. Bp., Gondolat, 1960.
- Hahn István: Naptári rendszerek és időszámítás. Bp., Gondolat, 1998.
- Hóman Bálint: Tudományos történetírásunk megalapítása a XVIII. században. Bp., Stephaneum, 1920.
- Jakó Zsigmond – Radu Manolescu: A latin írás története. Bp., Európa, 1987. Online: <http://mek.oszk.hu/03200/03226/03226.pdf>
- Kardos József: A szent korona és a szentkorona-eszme története. Bp., Ikva, 1991.
- Kocsis István: A Szent Korona misztériuma. Bp., Püski, 1997.
- Kocsis István: A Szent Korona tana. Bp., Püski, 1996.
- Kocsis István: Magyarország Szent Koronája. Bp., Püski, 2000.
- Kristó Gyula: Magyar historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon. Bp., Osiris, 2002.
- Kulcsár Péter: Bonfini magyar történetének forrásai és keletkezése. Bp., Akadémiai, 1973.
- Laszlovszky József: A magyar címer története. Bp., k. n., 1989.
- Mályusz Elemér: A Thuróczy-krónika és forrásai. Bp., Akadémiai, 1967.
- Nora, Pierre: Emlékezet és történelem között. Bp., L'Harmattan, 2010.
- Szentpétery Imre: A kronológia kézikönyve. Bp., Könyvértékesítő Vállalat, 1985.
- Szentpétery Imre: Magyar Oklevéltan. Bp., Magyar Történelmi Társulat, 1930.
- Timon Ákos: A Szent Korona elmélete. Bp., Magánkiadás, 2000.
- Thoroczkay Gábor: Az Anonymus-kérdés kutatástörténeti áttekintése (1977–1993) I., In: FONS. Forráskutatás és történeti segédtudományok, 1994. 1. szám, 93-149.
- Thoroczkay Gábor: Az Anonymus-kérdés kutatástörténeti áttekintése (1977–1993) II., In: FONS. Forráskutatás és történeti segédtudományok, 1995. 2. szám, 117-173. <https://moly.hu/merites-rovatok/molyragta-tortenelem-memoar-avagy-a-tortenelmi-en>

Sajtó mint fontos forrás a különböző történelmi események kapcsán: arcanum.hu

Dr. Varga Balázs egyetemi docens